ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN AI, VR VA MOBIL ILOVALAR YORDAMIDA TIL O‘RGANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

G’afforov Nodir Nasriyevish,
O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti O’zbek va chet tillari kafedrasi mudiri, filologiya fanlari doktori,professor.
gaffarov1970@mail.ru
Norboyeva Guliro‘za GM-51-25-guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy axborot texnologiyalari, xususan sun’iy intellekt, virtual reallik hamda mobil ilovalarning chet tillarini o‘rganish jarayoniga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy raqamli vositalarning ta’lim jarayonini individuallashtirish, interaktivlikni oshirish hamda o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi adaptiv ta’lim tizimlari, virtual reallik muhiti orqali til muhitini yaratish hamda mobil ilovalar yordamida mustaqil ta’limni rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, virtual reallik, mobil ilovalar, raqamli ta’lim, til o‘rganish, interaktiv ta’lim, innovatsion pedagogika.

Annotation. This article analyzes the impact of modern information technologies, particularly artificial intelligence, virtual reality, and mobile applications, on the process of learning foreign languages. The study scientifically substantiates the importance of modern digital tools in personalizing the educational process, increasing interactivity, and enhancing students’ motivation. In addition, issues such as the use of artificial intelligence–based adaptive learning systems, the creation of a language environment through virtual reality, and the development of independent learning through mobile applications are examined.

Keywords: artificial intelligence, virtual reality, mobile applications, digital education, language learning, interactive learning, innovative pedagogy.

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitish metodikasida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Globalizatsiya jarayonlari, xalqaro hamkorlikning kengayishi hamda axborot almashinuvi tezlashishi natijasida chet tillarini bilish zamonaviy jamiyatning muhim talablaridan biriga aylangan.

An’anaviy til o‘qitish metodlari ko‘pincha nazariy bilimlarga ko‘proq e’tibor qaratib, kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishda yetarli darajada samarali bo‘lmaydi. Zamonaviy texnologiyalar esa til o‘rganish jarayonini yanada interaktiv, moslashuvchan va samarali qilish imkonini beradi.

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt, virtual reallik va mobil ilovalar asosida ishlab chiqilgan ta’lim platformalari keng tarqalmoqda. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarga real til muhitiga yaqin sharoit yaratish, individual o‘quv trajektoriyasini shakllantirish hamda o‘rganish jarayonini qiziqarli qilish imkonini beradi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi zamonaviy texnologiyalar yordamida til o‘rganish samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, zamonaviy texnologiyalar til o‘rganish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi, o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishi hamda ta’lim jarayonini yanada qulay va qiziqarli qilishga xizmat qilishi aniqlangan.

© O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
© “Science and Innovation” xalqaro ilmiy jurnali

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim sohasida yangi pedagogik yondashuvlarning paydo bo‘lishiga olib keldi. Raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarga turli multimediya vositalari, interaktiv mashqlar hamda real vaqt rejimida muloqot qilish imkoniyatini yaratadi.

Til o‘rganishda zamonaviy texnologiyalar quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- ta’lim jarayonini individuallashtirish;
- o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish;
- interaktiv va vizual materiallardan foydalanish;
- real til muhitini yaratish;
- mustaqil ta’lim imkoniyatlarini kengaytirish.

Natijada o‘quvchilar tilni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy kommunikativ vosita sifatida o‘rganish imkoniga ega bo‘ladilar.

Sun’iy intellekt (AI) ta’lim jarayonida eng tez rivojlanayotgan texnologiyalardan biridir. AI asosidagi tizimlar o‘quvchining bilim darajasini tahlil qilib, unga mos o‘quv materiallarini taklif qilish imkonini beradi. AI texnologiyalarining til o‘rganishdagi asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

Adaptiv ta’lim. Sun’iy intellekt o‘quvchining xatolarini tahlil qilib, unga mos mashqlarni avtomatik ravishda tanlaydi. Bu esa ta’lim jarayonining individuallashuvini ta’minlaydi.

Nutqni tanib olish texnologiyasi. AI asosidagi nutqni tanish tizimlari o‘quvchilarning talaffuzini tekshiradi va ularni to‘g‘rilashga yordam beradi. Bu ayniqsa fonetika o‘rganishda muhim ahamiyatga ega.

Chatbotlar yordamida muloqot. Sun’iy intellekt asosidagi chatbotlar o‘quvchilarga real suhbat muhitini yaratib beradi. O‘quvchilar ular bilan dialog orqali til ko‘nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

Avtomatik baholash tizimi. AI yordamida yozma va og‘zaki topshiriqlarni tez va obyektiv baholash imkoniyati mavjud. Shunday qilib, sun’iy intellekt til o‘rganish jarayonini shaxsiylashtirish hamda samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

Virtual reallik (VR) texnologiyasi ta’lim jarayonida immersiv muhit yaratish imkonini beradi. Bu texnologiya yordamida o‘quvchilar virtual dunyoda turli kommunikativ vaziyatlarda ishtirok etishlari mumkin. Masalan, VR yordamida o‘quvchi quyidagi vaziyatlarda til mashq qilishi mumkin:

1)aeroportda suhbatlashish
2)restoranda buyurtma berish
3)mehmonxonada joy band qilish
4)xalqaro konferensiyada muloqot qilish

Bunday simulyatsiyalar o‘quvchilarga real hayotga yaqin til muhitida mashq qilish imkonini beradi.

Virtual reallik texnologiyalarining asosiy afzalliklari quyidagilarda namoyon bo’ladi: til muhitini sun’iy ravishda yaratish, o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash, kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish, o‘rganish jarayonini qiziqarli qilish.

Tadqiqotlarimiz shuni ko‘rsatadiki, VR asosidagi ta’lim metodlari o‘quvchilarning eslab qolish darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Mobil ilovalar yordamida til o‘rganish. Mobil texnologiyalar ham til o‘rganish jarayonida muhim rol o‘ynaydi. Smartfonlar va planshetlar yordamida o‘quvchilar istalgan joyda va istalgan vaqtda til o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Mobil ilovalar quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi: qisqa va samarali mashqlar, interaktiv testlar, o‘yin asosidagi ta’lim, audio va video materiallar, lug‘at boyligini oshirish uchun mashqlar.

Mobil ta’limning asosiy afzalligi uning moslashuvchanligidadir. O‘quvchilar o‘zlariga qulay vaqtda mustaqil ravishda bilimlarini mustahkamlashlari mumkin.

Zamonaviy texnologiyalarning pedagogik ahamiyati niyotda muhim.AI, VR va mobil texnologiyalar til o‘qitish metodikasiga yangi pedagogik imkoniyatlar olib kiradi. Ushbu texnologiya lar o‘quv jarayonini quyidagi jihatdan takomillashtiradi:

- talabaning faol ishtirokini ta’minlaydi;
- mustaqil ta’limni rivojlantiradi;
- kommunikativ yondashuvni kuchaytiradi;
- individual o‘quv strategiyalarini shakllantiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar o‘qituvchilarga ham ta’lim jarayonini samarali boshqarish, o‘quvchilar faoliyatini monitoring qilish hamda o‘qitish strategiyasini takomillashtirish imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bir qator muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Ular quyidagilar:

1)texnik infratuzilmaning yetarli emasligi;
2)texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha malaka yetishmasligi;
3)yuqori xarajatlar;
4)internetga bog‘liqlik.

Shu sababli, zamonaviy texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etishda pedagogik va texnik tayyorgarlik muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt, virtual reallik va mobil ilovalar til o‘rganish jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish, real kommunikativ muhit yaratish hamda ta’lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Kelajakda raqamli texnologiyalar yanada rivojlanib, til ta’limining yangi innovatsion modellari shakllanishiga xizmat qiladi. Shu sababli zamonaviy texnologiyalarni ta’lim tizimiga keng joriy etish hamda o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Chapelle, C. A. *Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing and Research.* Cambridge: Cambridge University Press. 2001.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching.* Cambridge: Cambridge University Press. 2014.
3. Warschauer, M., & Healey, D. Computers and Language Learning: An Overview. *Language Teaching Journal,* 1998. 31(2), 57–71.
4. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. An Overview of Mobile Assisted Language Learning. *ReCALL Journal,* 2008. 20(3), 271–289.
5. Tolipov, O‘. Q., Usmonboyeva, M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti.* Toshkent: Fan. 2012.
6. Ishmuhamedov, R., Abduqodirov, A., Pardaev, A. *Ta’limda innovatsion texnologiyalar.* Toshkent: Iste’dod, 2010.
7. Azizxo‘jayeva, N. N. *Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat.* Toshkent: Fan. 2006.